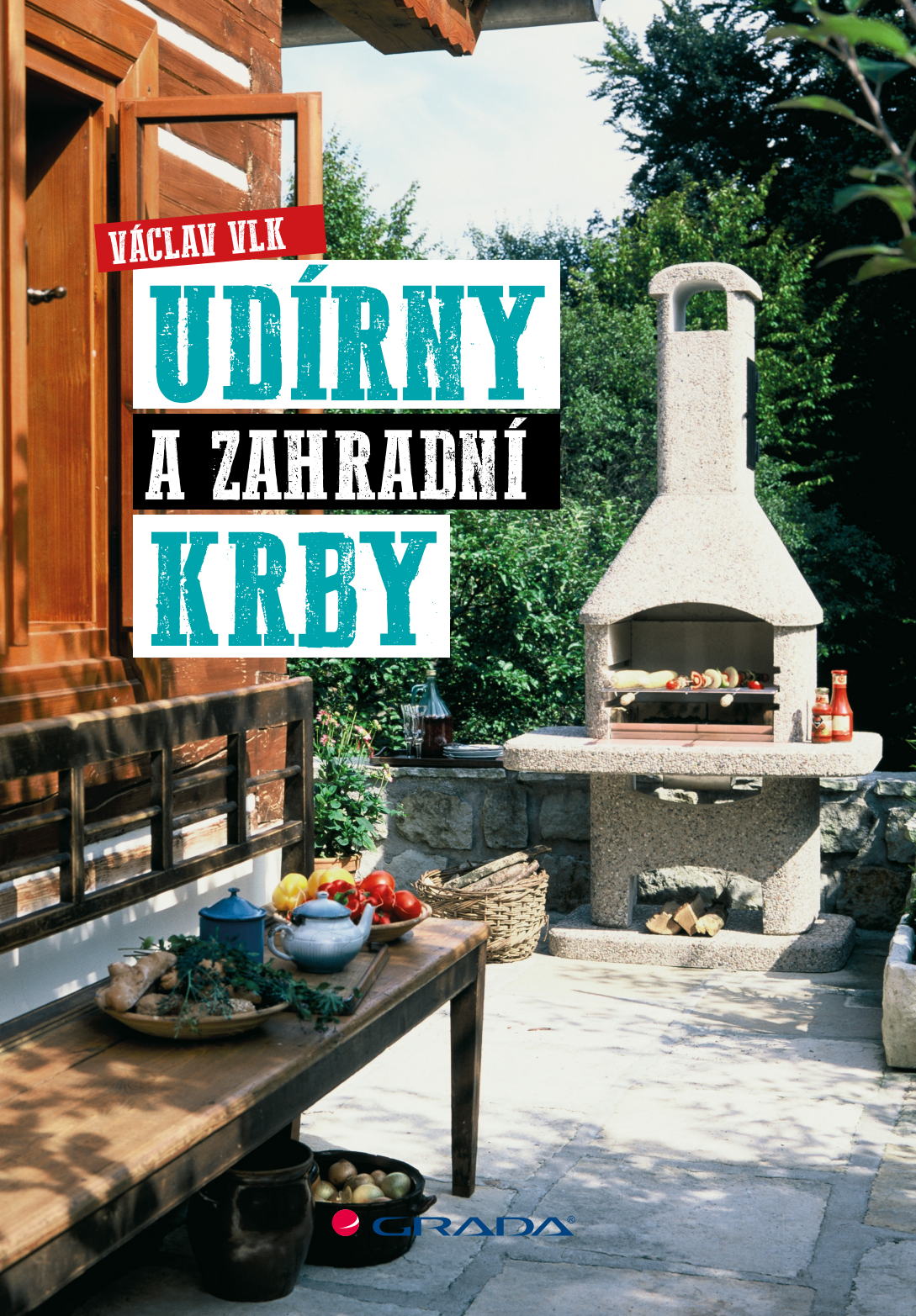

VÁCLAV VLK

UDÍRNY A ZAHRADNÍ KRBY

VÁCLAV VLK

**ÚDÍRNÝ
A ZAHRADNÍ
KRBÝ**

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

VÁCLAV VLK

UDÍRNÝ A ZAHRADNÍ KRBY

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 7166. publikaci

Odpovědná redaktorka Alice Zavadilová

Sazba a grafická úprava Anita Ponešová

Foto na obálce firma NORMAN spol. s r. o.

Fotografie, návrhy a plány autor, není-li uvedeno jinak

Počet stran 120

První vydání, Praha 2019

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2019

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2019

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-2717-7 (ePub)

ISBN 978-80-271-2716-0 (pdf)

ISBN 978-80-271-0713-1 (print)

Obsah

Nová doba, nové krby a udírny.....	7
Naše tvoření.....	10
Dřevo a ostatní paliva.....	18
Umístění krbů, udíren a podobných zařízení.....	30
Grilování, nebo barbecue?.....	44
Jednoduché malé zahradní grily.....	56
Lehké grily bez stříšky.....	68
Grily se zadním roštem.....	76
Moderní i klasické zahradní udírny.....	88
Probatum est.....	106

Nová doba, nové krby a udírny

Říká se, že lidstvo učinilo největší krok kupředu, když jakýsi pradávný génius vynalezl kolo. Jiní oponují, že největším úspěchem je vynález elektřiny a od ní odvozené elektroniky a počítačů.

Já si myslím, že největším vynálezem bylo zkrocení ohně.

Všechna zvíř, až na domestikovaného psa, se ohně bojí. I naši nejbližší biologičtí příbuzní, lidoopi, se ho bojí.

Jen my ne. My oheň vyhledáváme, používáme a milujeme. V každém z nás je někde ukryt onen bájný „praotec Janeček“, který seděl v jeskyni u ohýnku, hřál se a odpočíval. Dodnes rádi sedíme u ohně a díváme se do plamenů. A jak se tak díváme, díváme a přemýšlíme, dostaneme hlad.

Ostatně oheň a jídlo jsou pro nás jen dvě strany téže mince. Dnešní na ohni opečený špekáček či na grilu udělaný kotlet je vlastně takový moderní ekvivalent kousku mamutí kýty. Jenže i ta moderní podoba se mění. Podíváme-li se na obrázek, uvidíme idylku, kde si máma a dva synové opékají špekáčky nad ohněm. Něco, co bylo běžné už od dob první republiky. Ale ten obrázek není tak starý. Vidíme na něm vzadu betonový sloup elektrického vedení a kolem ohniště moderní plastové sedačky. Je to obrázek starý asi tak 20 let, ale dnes už tak často někoho opékat vuřty u rekreačního objektu nevidíte.

V posledních desetiletích jsme se změnili více, než si sami dokážeme přiznat. Kolem měst vyrostly tisíce rodinných domků, a tak už se táboráky v kruhu z kamene moc neprovazují. Ostatně, mnohde je to zakázáno.

Všechno kolem nás zasáhla vlna toho, čemu se říká globalizace. A protože zasáhla prakticky celý svět – svými technickými vynálezy, ale i svojí kulturou a také stravovacími návyky, je jasné, že se nemohla vyhnout ani krbům, grilům a jejich řešení, umístění a používání.

UDÍRNÝ A ZAHRADNÍ KREBY

Ovšem touha posedět venku, mít k dispozici živý oheň a něco si na něm připravit, ta nás nepřešla.

A tak si to pravěké ohniště, které nás doprovází desetitisíce let, upravujeme do moderní podoby. Ale stále má ten samý účel. Jistěže už na něm neupravujeme potravu každý den, ale jen když máme chuť a čas. A protože jsme moderní (rozuměj: zhýčkaní, zmlsaní a pohodlní), děláme to moderně.

2)

Naše tvoření

Nejprve se podívejme na několik základních řešení. I přesto, že si dnes můžeme všelijaké krby a udírny, ba celé stavebnice a zahradní řešení koupit, stále v nás zůstává potřeba vytvořit si něco svého.

Originálního. Netuctového.

Třeba jednoduchý zahradní přístřešek s posezením a krbem. Jako na obrázku 1.

Nalezneme jej v rohu jedné pražské zahrady, na zahradě domku ležícího na okraji města. Tam si majitelé postavili otevřený krb pod jednoduchým přístřeším, podle vlastního návrhu. A vlastníma rukama. Krbová zahradní sestava se opírá o zeď sousedního hřiště, takže při provozu sousedy obtěžuje minimálně. Krb a posezení kryje tzv. rovná střecha. Při jejím řešení se nesmí zapomenout na sklon cca 2 cm na 1 metr vzdálenosti, aby se v běžné střešní nerovnosti nedržela voda a mohla odtékat. Což je u rovné střechy jeden z největších problémů. Na volné straně konstrukce zahradní sestavy drží střechu sloup.

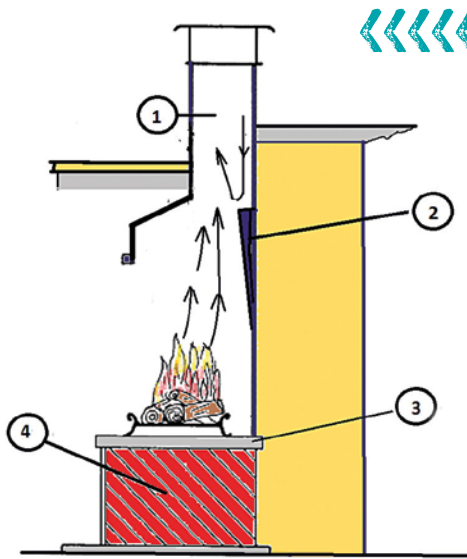
Ohniště je postaveno vyvýšené, na klenutém základě. Pracovní plocha, tedy dno ohniště, by mělo být ve výši cca 80 až 85 cm. Odkouření je řešeno koupenou nerezovou komínovou částí se stříškou. Průměr odkouření bývá u takovýchto otevřených krbů okolo 180 mm až 200 mm. Na stěně ohniště je držák, díky němuž lze připevnit grilovací část.

Obrázek 1:

Malé zastřešené zahradní posezení u domku na okraji Prahy. Autorem řešení i stavitelem je vysokoškolský učitel, specializace chemie.

Obrázek 2:

Ukázka možnosti technického řešení otevřeného zahradního krbu.

1. Nerezový komín, průměr 180 - 200 mm.
2. Vnitřní překážka, „zub“ brání aby po zadní stěně komína nevtékal se shora do ohniště studený vzduch.
3. Pracovní plocha ve výši cca 85 cm.
4. Vyzděný podstavec, pro odlehčení a úsporu materiálu může být zepředu s klenbou.

Stavebník použil řešení s otevřeným ohništěm (obrázek 2).

Jednoduché řešení zajišťuje běžný provoz, je stavebně a technicky nenáročné. Technická data a rozměry pak lze vyvodit z dalších informací v knize.

Krby s otevřeným ohništěm trpí často problémem, že se kouř začne vracet a místo komínem část spalin odchází „portálem“, tedy otvorem ohniště. To způsobuje fyzikální jev, kdy po jedné straně odkouření stoupá teplý vzduch – spaliny – nahoru, a po zadní stěně komína začne dolů do prostoru nad ohniště klesat chladný vzduch. Tomu se zabrání římsičkou v komíně, nad místem, kde se začne lapač kouře zužovat do komína.

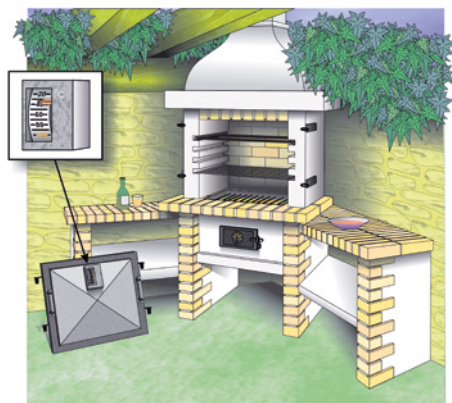
Jak stoupají nároky na estetiku zahradních krbů, na jejich lepší využitelnost, a to jak pro grilování tak uzení, objevují se podobné sestavy, jako vidíme na obrázku 3 na další straně. Základem tohoto rohového krbu + grilu + udírny je jeden z typů ve Francii anebo v Itálii oblíbených sestav. Tyto zahradní krby jsou zhotoveny z betonových dílů, dále kvalitních cihliček a šamotových cihel. Ohniště krbu bývá vyložené šamotovými deskami. Jako dolní a stěnové desky lze u nás při vlastním řešení využít také desky a tvárnice Ytong, např. typ Ytong Lambda. V tom případě však musíme vnitřek ohniště vyzdít šamotovými deskami.

Ke zdění venkovních krbů a grilů obvykle nepoužíváme obyčejné pálené cihly (ty mají póry, do nichž se může dostat voda, která je při zmrznutí roztrhá). Vhodnější jsou hladké, nenasákové, mrazuvzdorné tzv. lícové cihly.

Pracovní desky jsou sestaveny z provázaných hladkých cihliček. Vstupní „portál“ (otvor krbu) je řešen tak, aby jej bylo možno využívat i jako běžný krb na spalování dřeva,

Obrázek 3:

Rohový krb francouzského typu technicky řešený i pro uzení. V praxi se v podobných krbech jen „douzují“ koupené uzeniny a tzv. uzené maso, často v masném průmyslu poněkud „moderně“ vyuzené.

k tomu slouží spodní rošt. Na něm je možno spalovat dříví jen pro potěšení z plamenů a trochy tepla. Do prostřední části spalovací komory lze zasunout grilovací rošt. Nad ním je pak rámeček, na který lze zavěsit uzenářské výrobky, tak i maso určené k uzení.

Uzení nám umožňují spodní dvířka, za nimiž můžeme na dně z šamotových cihel spalovat tvrdé dříví, určené k tomuto účelu. Na levé straně obrázku krbu vidíme závěsná dvířka osazená teploměrem, která udělají z krbu udírnu. Ta není jistě určena pro klasické uzení například po zabíjačce, ale lze v takové udírně doudit koupené „uzené maso“, párky, salámy a také ryby.

Rohové krby jsou vhodné zejména do menších zahrad, jaké bývají u domků v moderní satelitní zástavbě. Jejich zahrady jsou zpravidla menší, zároveň však jejich (povětšinou mladí) majitelé často tráví víkendy u svých nových nemovitostí. Menší zahradní krb a posezení kolem krbu pak často využívají.

Máme-li k dispozici větší zahradu, je dobré řešit několik věcí najednou. Dnešní produktivní ročníky svůj životní styl již převedly do nového modu (jinak řečeno též modu vivendi - tedy způsobu života), kde

UDÍRNÝ A ZAHRADNÍ KRBY

Obrázek 4:

Zahradní sestava, řešená jako zahradní krb a udírna se společenskou částí. Součástí je i úložná prostora pro zahradní náčiní.

jsou běžně na zahradách rodinných domů pořádána rodinná a pracovní setkání, dětské oslavy narozenin i spolužáků atd.

Zároveň je potřeba zahradu udržovat, k čemuž nám slouží nejen rýče a motyky, ale dnes především zahradní sekačky, křovinořezy, zastříhovače plotů a někdy i sněhové frézy. To vše je nutno někam uskladnit. Rozhodně už nepostačí dědečkova zahradní bouda, kterou stloukl ze starých prken před padesáti lety.

Řešením je zahradní sestava, jako na obrázku 4. V ní je umístěn jak krb s možností uzení a grilování,

tak pod střechou ze strany uložené krbové dříví, aby nevlhlo. Z druhé strany pak je prostor pro zahradní nářadí a náčiní, sáčky s grilovacími briketami, grilovací nářadí atd. Podlahu je potřeba vytvořit pevnou, s protiskluzovým povrchem. Součástí sestavy je (z druhé strany) uzavíratelný prostor pro uložení zahradního nábytku. V letním období si tak vlastně lze rozšířit obytnou a užitnou plochu domu.

Doba ohničků obložených kameny, s vuřty opékanými na prutu a se vši svojí romantikou je už dávno pryč.

3)

Dřevo a ostatní paliva

Mluvíme-li o palivu
pro krby na grilování
a pro udírny, musíme
hlavně pamatovat
na přídavné jméno
vyjadřující suchost.

Suché musí být každé zařízení, každý krb anebo udírna, dřívě, než v nich začneme upravovat potraviny.

Suchá musí být každá látka či prostředek, kterým budeme oheň v krbu/udírně zapalovat. (Jistě že s výjimkou lihového podpalovače.) Na podpal tedy žádné „chalupářské noviny“, které se válely měsíc ve vlhké chodbě. Žádné polosuché klacíky, nasbírané po okolí. Žádná chemie.

Suché, ale skutečně suché musí být dřevo/palivo, které použijeme. Tedy žádné jen zdánlivě na povrchu suché klacky nebo nedávno našťípané dříví. Suché dřevo při poklepu dvou polínek o sebe zvoní. Pokud ne, není správně suché. Dřevo z listnáčů určené na uzení musí být vždy kvalitně prosušené, jinak si zadehtujete udírnu.

Dřevo je však nutno připravit.

Zajistit si palivové dřevo dnes není problém. Lze koupit tzv. metry a zpracovat je, nebo si je nechat zpracovat. Lze také zakoupit, jak je inzerováno „palivové dřevo suché“, paletované (obrázek 1) jako třeba od GTS dřevosklady, případně dodávané v síťových vacích (obrázek 2). Dále je pak palivové dřevo dodáváno v kontejnerech (koších), anebo volně ložené. Vhodná délka polena pro kotle, kamna, krby je 25–40 cm.

Pokud chodíme nakupovat do různých „hobby“ marketů, je potřeba předem zjistit, jaký druh dřeva vůbec kupujeme. Zda je vhodné pro grilování či uzení.

Dodávané palivové dřevo je inzerováno jako vysušené, je to však kvalita vysušení vhodná spíše pro vytápění. Pro naše účely však potřebujeme dřevo ještě více dosušené. Tedy schnoucí na vzduchu nejlépe dva roky. Takto suché dřevo obsahuje pouze 15 % vody v sušině!

S tím je spojena otázka, jak a kam dřevo uskladníme. Ihned zamítněme první nápady, že nejlépe někam, kde by to nebylo vidět a nedělalo nepořádek. Tedy sklep, stará kůlna a podobně. Z hle-

Obrázek 1:

Suché dřevo, buk nebo dub, složené na převozných paletách. Jedna paleta o rozměru $1 \times 1 \times 1,85$ m obsahuje cca 1 m^3 paliva.

Obrázek 2:

Palivové dřevo na podložce obalené síťovinou.